

Irritaties, klachten en andere felle berichten over grote en kleine misstanden kunt u kwijt in deze rubriek.

Wrakingsperikelen

.....
mr. M.J.F. Stelling

raadsman van anti-kernwapenactivisten
.....

Massale demonstraties tegen kernwapens behoren tot het verleden. De dreigende nucleaire vernietiging lijkt ver weg. Alleen als landen zoals Irak, Noord-Korea of Iran de beschikking dreigen te krijgen over die massavernietigingsmiddelen, ontstaat er nog enige onrust. De Amerikaanse regering is dan zelfs bereid oorlog te voeren, onderwijl zelf duizenden kernwapens koestend als een garantie voor de veiligheid.

Toch zijn er in Nederland nog steeds mensen die zich bezorgd maken over kernwapens. Zij houden demonstraties of dringen de vliegbasis Volkel binnen, waar atoombommen liggen. Dat leidt tot strafrechtelijke procedures, waarin de activisten zich steevast beroepen op de misdadigheid van de voorbereidingen voor inzet van kernwapens. Zij vinden daarvoor steun in de uitspraak van het Internationaal Gerechtshof van 8 juli 1996. Daarin werd verklaard dat inzet van kernwapens in het algemeen onrechtmatig zal zijn. Dit omdat ze praktisch onmogelijk kunnen voldoen aan het vereiste dat onderscheid moet worden gemaakt tussen combattanten en burgerbevolking.

Nederlandse rechters vermijden daarom de rechtmatigheidsvraag inzake de voorbereidingen voor kernwapengebruik. En als dat niet kan, wordt willens en wetens het recht geschonden. Zoals de Hoge Raad deed in een arrest van 21 december 2001, waarin hij oordeelde dat de nucleaire vernietiging van steden rechtmatig zou kun-

nen zijn. Een oordeel waarmee het absolute verbod om de burgerbevolking aan te vallen bij de vuilnisbak werd gedeponereerd.

Ook een politierechter in Den Bosch wist van wanten toen hij werd geconfronteerd met activisten die de vliegbasis Volkel waren binnengedrongen. Hun zaken werden gelijktijdig, maar niet gevoegd behandeld. Enkelens voerden preliminair verweer en bepleitten de niet-ontvankelijkheid van het OM wegens *détournement de pouvoir*. In plaats van de misdadige voorbereidingen voor nucleaire massavernietiging aan te pakken, werden degenen vervolgd die opkwamen voor de handhaving van de rechtsorde.

De politierechter verhinderde dat het OM zich terzake zou moeten verdedigen. Hij negeerde het voorschrift van art. 283 Sv en bepaalde terstond, zonder dat de officier één woord had gezegd, dat hij over de niet-ontvankelijkheid zou oordelen in zijn einduitspraak. De raadslieden wezen uitdrukkelijk op art. 283 Sv, maar de politierechter volhardde in zijn beslissing. Daarop werd hij gewraakt. En hoewel onmiskenbaar strafvorderlijke bepalingen opzettelijk waren geschonden, wees de wrakingskamer de wraking af. Zij stelde dat het niet haar taak was om te beoordelen of de rechterlijke beslissing inhoudelijk juist was, alsook dat uit de handelwijze van de politierechter geen partijdigheid bleek.

Dus werd het proces onder leiding van dezelfde politierechter voortgezet. Ten behoeve van drie andere verdachten wilde het verdedigingsteam toen een ander preliminair verweer voeren. De politierechter verbood dat. Een flagrante inbreuk op de rechten van verdachten. Een nieuwe wraking volgde, maar opnieuw achtte de wrakingskamer de wraking ongegrond. De vraag of een onpartijdige rechter ooit bewust rechten van verdachten zou schenden, werd door de wrakingskamer niet beantwoord.

Na de tweede voortzetting van het strafproces deed het verdedigingsteam het verzoek om alsnog deskundigen van defensie te horen over de manier waarop is gewaarborgd dat inzet van kernwapens rechtmatig zal zijn. Terwijl het hierbij ging om een rechtvaardigingsgrond voor de handelwijze van de activisten, wees de politierechter dat verzoek af vanwege te geringe relevantie. Dus volgde een derde wraking, die opnieuw niet werd gehonoreerd. Zodoende voedde de wrakingskamer de gedachte dat een rechter geen eerlijk onderzoek hoeft te doen naar een rechtvaardigingsgrond.

Na de derde voortzetting wilde het verdedigingsteam het verzoek doen tot verwijzing naar de meervoudige kamer. De politierechter snoerde de raadslieden direct de mond en zei het verzoek 'ongeacht de inhoud en de onderbouwing daarvan' af te wijzen. Terstond volgde de vierde wraking, die nu wél werd gehonoreerd (zie LJN: AZ6000). De politierechter had zijn hand overspeeld in zijn minachting voor rechten van verdachten.

Er bleek in deze zaak een enorme discrepantie tussen enerzijds de ervaringen van de verdachten en hun raadslieden, en anderzijds het oordeel van de wrakingskamer. Deze eersten werden geconfronteerd met een rechter die openlijk strafvorderlijke bepalingen schond. Het lijkt uitgesloten dat een eerlijke en onpartijdige rechter opzettelijk rechten van verdachten schendt. Doet een rechter dat toch, dan is hij kennelijk oneerlijk en partijdig. Een wrakingskamer die aan dit uitgangspunt voorbijgaat, lijkt uit het oog te hebben verloren wat het doel van de wraking is.